

Op een breuklijn

door Hans van der Heijde

Het is Christus die ten hemel stijgt geen vliegenier op aard/Die ooit zijn wereldrecord klimmen evenaart', dichtte Guillaume Apollinaire (1880-1918). De Belgische dichter, essayist en vertaler Stefaan van den Breemt voert in 'De oude wereld moe' die regels op om te laten zien hoe Apollinaire de snelle overgang naar moderniteit van de wereld van zijn tijd verwoordt. De oude symbolen zijn er nog en zullen ook blijven, maar daar moeten nieuwe, aan die moderniteit ontleende beelden op worden geprojecteerd om in een nieuwe wereld niet aan kracht en betekenis in te boeten.

In 'De oude wereld moe' brengt Van den Breemt vijftien essays bij elkaar over dichters, die het besef gemeen hebben op een breuklijn tussen de oude wereld en moderniteit te staan. Vier gaan over vijf Europese dichters, de Belgen Emile Verhaeren en Maurice Maeterlinck, de Fransman Apollinaire, de Nederlander Martinus Nijhoff en de Spanjaard Federico García Lorca. Tien essays gaan in op Spaanstalige poëzie van Midden- en Zuid- Amerikaanse dichters, waaronder bekende namen als Octavio Paz en Pablo Neruda, maar ook mij onbekende dichters.

Een zestiende essay gaat over het dilemma waar elke poëzievertaler mee worstelt: moet in de vertaling de vorm of de inhoud prevaleren? Aangezien in alle essays uitgebreid uit het werk van de behandelde dichter wordt geciteerd, kan de lezer zelf nagaan welke uitweg uit dat dilemma Van den Breemt geneigd is te kiezen.

Is moderniteit omarmen afscheid nemen van de oude wereld? Zou je maar wat graag afscheid willen nemen van de oude wereld, het kan ook zo zijn dat de nieuwe een richting inslaat die je nog meer verafschuwt? Veel dichters uit Midden- en Zuid-Amerika worstelen vooral met die laatste vraag. Ze behoren tot een wereld die we 'de nieuwe' noemen, afgezet tegen het oude Europa, maar die in het midden van de twintigste eeuw nog maar amper is aangeraakt door de moderniteit van techniek en kapitalistische industrialisering.

Dat is een rauwe moderniteit die weliswaar korte metten maakt met vermolmden waarden, maar vervolgens niets meer blijkt te zijn dan culturele kaalslag. Sommigen kozen daarom voor een radicaal politiek alternatief om de

kapitalistische moderniteit buiten de deur te kunnen houden. Helaas bewees Castro's Cuba al snel dat ook ideologische bewustzijnsvernaauwing met veel culturele kaalslag gepaard gaat.

Van den Brecht zegt het niet met zoveel woorden, maar ik denk dat het nu juist de dichtelijke verwoording van dat dilemma en van de onmacht om een culturele uitweg te vinden zijn die hem zo aantrekken in de Midden- en Zuid-Amerikaanse poëzie.

Zoals gezegd, Van den Brecht voert veel van die, zonder uitzondering indrukwekkende poëzie op, in eigen vertaling. Waar in die dichtregels opgeroepen beelden voor ons, Europeanen van de oude en tegelijkertijd moderne wereld, moeilijk te begrijpen zijn, licht hij toe en verklaart. Van den Brechts essaybundel eindigt met een verrassing. De laatste zes pagina's bevatten zijn integrale vertaling van Apollinaire's lange gedicht 'Zone', waaruit de twee regels komen waarmee deze bespreking begon.

**Stefaan van den Brecht - De oude
wereld moe**

Uitgeverij In de Knipscheer, Haarlem,
336 blz., €24,50

Bron: *Leeuwarder Courant*, vrijdag 7 februari 2014